

Klauwproblemen

Gastauteur

Marcel Van Aert

is gepensioneerd veearts en was als rundveepracticus gedurende de laatste tien jaar van zijn carrière verbonden aan de Universiteit Gent. Hij richtte zich daar voornamelijk op de klauwgezondheid van runderen. Veearts Van Aert is nog steeds actief als klauwverzorger.

In de vleesveehouderij zijn niet veel gegevens gekend over klauwaandoeningen. Vaak worden de problemen niet adequaat of niet snel genoeg herkend. Een juiste diagnosestelling en een lokale verzorging in een goede behandelbox lossen veel op.

TEKST MARCEL VAN AERT

Vleesveeunderen kennen over het algemeen minder klauwproblemen dan melkveeunderen. Stalinrichting en huisvesting – roosters versus ingestrooide boxen – zijn de belangrijkste redenen hiervoor. Maar ook de dagelijkse looplijnen van de dieren, meer weidegang in de zomer en de samenstelling van het rantsoen hebben hun invloed. Zo krijgen dieren van het Belgisch-witblauwras vaak meer krachtvoeder, groeien ze snel en staan ze meestal gestald in stroboxen. Anderzijds is het ook zo dat dieren die lang in stroboxen verblijven, minder natuurlijke slijtage van de

wand- en zoolhoorn hebben. Hierdoor kunnen ze sterk opgegroeide en lange klauwen krijgen. Dit is dus geen echte klauwaandoening, maar vooral een gebrek aan voldoende normale slijtage. Een eenvoudige klauwverzorging lost dit op. Dieren van Franse vleesrassen worden meer extensief opgefokt en lopen zeker in de zomerperiode veel langer op de weide. Het risico op klauwaandoeningen is dan kleiner. De aard van de klauwletsels bij vleesvee is vergelijkbaar met die van melkvee. Daarbij kan er een onderscheid gemaakt worden tussen infectieuze klauwproblemen, zoals vijtpoot en mortellaro, en niet-infec-

vaak niet herkend

tieuze problemen, zoals wittelijndefecten en zoolzweren. Aangeboren en/of erfelijke klauwaandoeningen, zoals kurkentrekkerklauwen, komen eveneens voor bij bwb-dieren en dieren van Franse rassen zoals limousin, charolais, blonde d'Aquitaine en maine anjou. Het is dus vooral opletten met geselecteerde dekstieren voor natuurlijke dekking die deze erfelijke afwijking zouden hebben.

Voor veel vleesveehouders is het vaak moeilijk om de juiste benaming te geven aan een klauwprobleem. Dat is ook zo wanneer ze willen uitleggen wat precies de oorzaak is waarom een dier mankt. Dikwijls wordt het probleem ook te laat opgemerkt of verkeerd ingeschat. Door laattijdig ingrijpen, een gebrekkige diagnosestelling of onvoldoende kennis ontstaan er soms zeer ernstige letsels waarvan het herstel lang kan aanslepen. In het slechtste geval leiden deze gecompliceerde letsels noodgedwongen tot een vroegtijdig afvoeren van het dier.

Infectiedruk laag houden

Als op korte tijd een aantal dieren plots mank loopt, is een panaritium of een tussenteenflegmoon vaak de oorzaak. Deze bacteriële ontsteking in de ondervoet

kent in de volksmond naargelang de regio vaak een andere benaming. Denk maar aan vijtpoot, kleufpoot, koolpoot, moervet, kletsfoot of ketspoot. Dat leidt dikwijls tot verwarring en soms tot een verkeerde diagnose. Vanaf het moment dat er wat zwelling te zien is aan een klauw wordt snel gedacht aan een vijtpoot. Zonder grondig onderzoek wordt dan antibiotica toegediend. Het is echter wenselijk om pas antibiotica te verstrekken na een vakkundig onderzoek en een vaststelling van de typische symptomen: het dier mankt plots, het heeft hoge koorts (meer dan 40 graden Celsius) en een sterk gezwollen ondervoet. Pas dan moet zo snel mogelijk het gepaste antibioticum toegediend worden om ergere complicaties, zoals necrose van de tussenklauwspleet, peesontsteking en zelfs gewrichtsontsteking, te voorkomen.

Op sommige bedrijven zorgt deze bacteriële infectie voor veel problemen, omdat er zich in korte tijd verschillende gevallen kunnen voordoen. Soms zijn de oorzakelijke kiemen zeer pathogeen (ziekmakend) en breekt het abces snel open, waarbij de huid van de tussenklauwspleet ontstoken raakt en afsterft. Naast een behandeling met antibiotica kunnen deze dieren het beste afzonderlijk gesteld worden. De duur van

▲
Een juiste diagnose is het begin van de oplossing

Mortellaro op de achterzijde van de klauwen van de achterpoten

Een zoolweer is een pijnlijk letsel dat vaak geleidelijk aan ontwikkelt

de behandeling is afhankelijk van de ernst van het letsel. Tegelijk moeten maatregelen genomen worden om de mogelijke besmettingsbronnen op te ruimen. Zo is het nuttig om besmette boxen leeg te maken, te reinigen en te desinfecteren. Maar ook gangpaden kuisen of het opruimen van drassige plekken rondom drink- en voederbakken kan verspreiding van de infectie drukken. Mortellaro, Italiaanse stinkpoot of digitale dermatitis is een infectieuze aandoening die niet alleen op veel melkveebedrijven voorkomt, maar ook op vleesveebedrijven soms voor heel wat problemen zorgt. De typische plaats van aantasting is de achterzijde van de klauwen van de achterpoten ter hoogte van

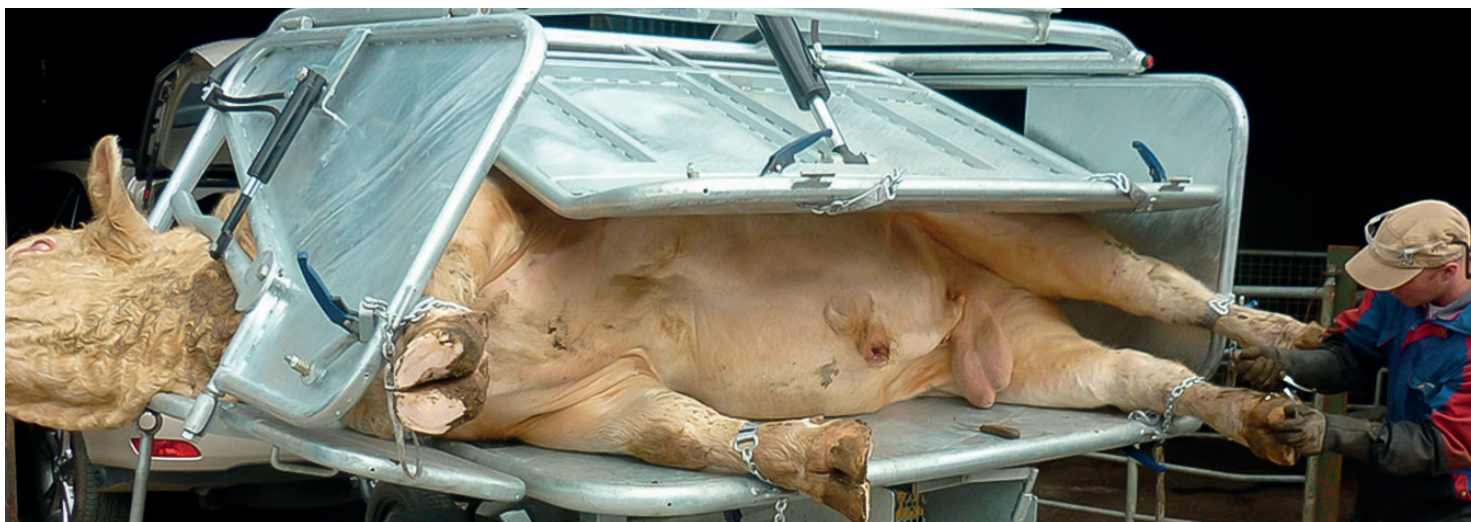
de tussenklauwspleet. In sommige gevallen is mortellaro ook vast te stellen aan de voorzijde of rondom de bijklauwen. Bij vleesvee komt deze infectieuze aandoening dan wel niet zo frequent voor als bij melkvee, maar dat wil niet zeggen dat de dieren niet gevoelig zijn. Vooral de andere manier van huisvesting, het kleinere aantal dieren dat in afzonderlijke en ingestrooide boxen gehouden wordt, zorgt ervoor dat de verspreiding van de mogelijk aanwezige bacteriën minder snel verloopt en dat de infectiedruk relatief laag blijft. Ook het gegeven dat het fokvee in de zomerperiode meestal op de weide loopt, zorgt voor een lagere infectiedruk. Toch zijn er ook hardnekkige gevallen van mortellaro bij vleesveedieren

Een goede klauwverzorgingsbox

Een goede klauwverzorgingsbox op een goed verlichte plaats is een noodzaak op elk rundveebedrijf. Afhankelijk van het ras moet de box breed genoeg zijn. Voor zware bwb-stieren betekent dit minstens 90 centimeter breed aan de binnenzijde. Bwb-stieren in goede conditie hebben dit zeker nodig ter hoogte van de schouders. Bovendien moet een box ook lang genoeg zijn, minstens 170 centimeter gemeten vanaf de schoft tot de achterhand. Dekstieren van Franse vleesrassen hebben die lengte zeker nodig. Tot slot is ook de hoogte belangrijk. Een oudere dekstier (blonde d'Aquitaine) heeft minstens een hoogte van 180 centimeter nodig. Op de markt is er een grote variatie aan stevige behandelboxen. Indien goed opgesteld, kan men met deze installaties ook op een veilige manier aan de klauwen van de achterpoten werken. Helaas bestaat er bij veel van die installaties niet de mogelijkheid om vlot aan de klauwen van de voorpoten te werken. Ook het aanbod van specifieke klauwverzorgingsboxen is groot, de prijs varieert tussen de 1500 en 35.000 euro.

Veilig werken voor mens en dier is essentieel bij klauwverzorging

In een goed uitgeruste klauwverzorgingsbox kan snel en op een veilige manier ingegrepen worden

bekend. Vooral als het letsel zich aan de voorzijde van de klauw ontwikkelt, moet er snel, adequaat en bij voorkeur lokaal behandeld worden.

Oorzaak kreupelheid herkennen

Bij de niet-infectieuze aandoeningen zijn klauwbevangenheid (zoolbloedingen), wittelijndefecten (bleien of blaren) en zoolulcussen (zoolzweren) de voornaamste oorzaken van kreupelheid.

De samenstelling van het rantsoen speelt hierin een zekere rol. Een snelle groei realiseren gaat in het Belgisch-witblauwras vaak samen met voldoende krachtvoer. Om de fermentatie en de zuurtegraad in de pens in evenwicht te houden moet men daar voldoende ruwvoeder tegenoverstellen. Vaak zijn zelfs bij jonge, snel groeiende dieren tekenen van klauwbevangenheid vast te stellen, waardoor zich kleine bloedingen en scheurtjes ontwikkelen op het verloop van de witte lijn en in de zoolhoorn. Die scheurtjes en bloedingen kunnen later de oorzaak zijn van het ontstaan van wittelijncysten en zoolulcussen.

Wittelijndefecten komen regelmatig voor bij zwaardere vleesveedieren. Vooral bij dekstieren kan dit tijdens het dekseizoen zeer vervelend zijn. Soms raken deze wittelijndefecten erg ontstoken, waarbij de zoolhoorn en de wandhoorn ondermijnd worden door een abces. Dergelijk abces baant zich dan een weg tussen de lederhuid (de dermis) en de hoornlagen om dan uiteindelijk uit te breken aan de kroonrand of ter hoogte van de hiel of aan de binnenzijde van de klauw.

Zoolzweren (zoolulcussen) zijn pijnlijke letsels die zich meestal geleidelijk aan en symmetrisch ontwikkelen. Ze komen vooral voor bij oudere dieren. Beetje bij beetje ontwikkelt dit letsel zich, meestal in de buitenklauwen van beide achterpoten of soms in de binnenklauwen van de voorpoten. De dieren zijn aanvankelijk niet echt mank, ze stappen wat trager en zijn stijf in beide achterpoten. In de beginfase – het begint met een zoolbloeding – is het niet altijd duidelijk welke poot het meest is aangetast. Toch hebben deze dieren permanent veel pijn en vermageren ze zienderogen. De economische schade kan dus groot worden. Een goede klauwverzorging van de klauwen van beide poten is daarom belangrijk.

Een kurkentrekklauw is een aangeboren erfelijke afwijking – die geen dominant kenmerk is – en manifesteert zich vanaf een ouderdom van twee jaar. Deze misvorming van de klauw komt meestal voor aan beide klauwen. De wandhoorn van de klauw groeit min of meer spiraalvormig over de zoolhoorn. Het dier steunt uiteindelijk meer op de schuine, overgroeide wandhoorn in plaats van op de zool en de draagrand van de wandhoorn. Vooral bij stieren die gebruikt worden voor natuurlijke dekking, is dit dus om problemen vragen.

Bij aankoop van een dekstier is het dus sterk aangeraden om de kwaliteit van de klauwen goed te beoordelen. Meer concreet betekent dit een goede klauwhoek van 45 à 50 graden en korte en steile klauwen met een gladde wandhoorn. Het beenwerk, de stap en de klauwgezondheid kan men daarbij beter niet beoordelen in een pas ingestrooide box, maar op een vlakke, harde bodem.

Behandeling begint bij diagnose

Voor de behandeling van de verschillende letsels is de eerste voorwaarde een stevige en goed uitgeruste klauwverzorgingsbox. Op die manier kan er snel en op een veilige manier ingegrepen worden. Op sommige bedrijven worden soms noodgedwongen de grote middelen ingezet, zoals verreikers of frontladers, om een poot te liften. Dergelijke machines zijn daar niet echt geschikt voor. Ze kunnen leiden tot levensgevaarlijke situaties, zowel voor het dier zelf als voor zijn verzorgers.

Ook sedatie toedienen met xylazinehoudende producten om zware, nerveuze dieren te kalmeren is niet zonder gevaar. Door nevenwerkingen op de bloedsomloop en de bloeddruk loopt dit soms faliekant mis. Eerst en vooral is een degelijk onderzoek nodig, zodat er een juiste diagnose kan worden gesteld. Pas daarna kan er vakkundig behandeld worden door middel van een grondige verzorging van de aanwezige letsels. Antibiotica verstrekken is slechts noodzakelijk in bepaalde gevallen. Vooral bij zware dieren en/of dieren die in de eindfase van het afmesten zijn, moet men vooraf goed overwegen of het echt noodzakelijk is om antibiotica te gebruiken. Tegelijkertijd moet men er zeker van zijn dat het

Bij weinig installaties is er de mogelijkheid om vlot aan de voorklauwen te werken

inzetten van antibiotica tot volledige genezing zal leiden. Indien alsnog het dier afgevoerd moet worden, komt men zo mogelijk in de problemen met antibioticumresiduen in het vlees. Klauwbaden zijn soms noodzakelijk wanneer er veel infectieuze aandoeningen aanwezig zijn op het bedrijf, maar in de meeste gevallen zijn ze bij vleesvee niet het aangewezen. Veelal draagt een klauwbad ook weinig bij aan de oplossing van het probleem. Integendeel, het leidt soms tot meer problemen, zoals meer stress bij de dieren, veel tijdverlies en nutteloze kosten. Een goed uitgevoerde lokale behandeling is trouwens veel effectiever, ook voor mortellaroletsels. Een systematische preventieve klauwverzorging zoals bij melkvee wordt aangeraden, is bij vleesvee minder noodzakelijk. Het is vooral het oog van de meester en zijn kennis van zaken die tellen om snel klauwletsels te herkennen en deze te (laten) behandelen. Dagelijks een gericht toezicht uitvoeren op de klauwgezondheid van de dieren is ten eerste aan te bevelen.

Beperk instroom van dieren

Voorkomen is beter dan genezen. Een algemene regel die ook van toepassing is op klauwgezondheid.

Ter preventie van klauwproblemen gelden dan ook de algemene bioveiligheidsmaatregelen: houd de toegang tot het bedrijf gesloten voor niet-bevoegden, koop geen dieren aan of beperk de instroom, werk met quarantaine, maak gebruik van een sanitaire sluis, voorzie bedrijfseigen kledij en laarzen. Afhankelijk van de aard van het vleesveebedrijf zijn sommige zaken niet altijd eenvoudig toe te passen. Maar de algemene stalhygiëne dagelijks op orde houden is een must.

Op afmestbedrijven worden vanzelfsprekend vaak nieuwe dieren aangevoerd. Dat maakt de bioveiligheid er niet eenvoudiger op. Nieuw aangevoerde dieren brengen immers andere bacteriën en virussen mee op het bedrijf. Deze kunnen plots zorgen voor een uitbraak van virale of bacteriële infecties. Op deze manier kunnen de superpathogene panaritiumkiemen of nieuwe types van mortellarobacteriën op het bedrijf binnengebracht worden.

Bij aankomst van deze nieuwe dieren zijn dan ook een aantal onmiddellijke behandelingen noodzakelijk, zoals scheren, wassen, een schurft- en luizenbehandeling, ontwormen. Ook een controle van de klauwen is een zeer goede gewoonte bij de instroom van nieuwe dieren. Daarna kunnen deze dieren het best worden gestald in propere boxen met veel stro en met de eerste dagen veel ruwvoer en weinig of geen krachtvoer. Ook goed functionerende drinkbakken zijn essentieel voor een goede start.

Dekstieren preventief verzorgen

Op gesloten bedrijven zijn vooral de aangekochte dekstieren de mogelijke vectoren van allerhande besmettelijke ziekten, dus ook van mortellaro. Een grondige controle en enkele dagen quarantaine, eventueel met een gepaste behandeling, is in deze situatie een absolute aanrader.

Ook bij het begin van het weideseizoen is het uitvoeren van een functionele klauwverzorging bij de dekstieren een gepaste bedrijfsstrategie. Op die manier heeft men allereerst een goed zicht op de kwaliteit en de gezondheid van de klauwen. Zo kunnen de klauwen preventief verzorgd worden, zodat de meeste klauwproblemen voorkomen worden.

Klauwverzorging loont altijd en draagt in grote mate bij tot het welzijn van de dieren en de portemonnee van de veehouder. |

Samenvatting

- Klauwproblemen komen minder vaak voor op vleesveebedrijven dan op melkveebedrijven, vleesvee er niet minder gevoelig voor.
- Een juiste diagnose van het klauwprobleem is het belangrijkste uitgangspunt.
- Een goede klauwverzorgings- of behandelbox is nuttig voor elk vleesveebedrijf.
- De meeste problemen ontstaan na instroom van nieuwe dieren.